12/07/2019

Περί των ενεργειών της Θείας Χάριτος

/ Ορθόδοξες Προβολές

Ο λόγος μας εδώ θα στραφεί κυρίως στην επιστροφή της χάριτος.

Αυτή, μετά από σκληρή δοκιμασία, αφού παιδεύσει τους αγωνιστές, επανέρχεται μονίμως ως βραβείο για αυτούς που άθλησαν νομίμως.

Η διδασκαλία την οποίαν αναφέρουμε είναι η ακριβής πατερική παράδοση. Τα σημαντικότερα όμως απ' όσα προβάλλομε είναι οι αγώνες και τα λάφυρα της πείρας του οσιότατου Πατέρα μας, τα οποία διαπιστώσαμε και είδαμε ζώντας κοντά του.

«Για όλα υπάρχει ορισμένη χρονική περίοδος και η κατάλληλη ευκαιρία για κάθε τι που γίνεται κάτω από τον ουρανό»(Εκκλ. 3, 1) κατά τη Γραφή. «Υπάρχει ορισμένος καιρός για να κλάψει κάποιος και για να γελάσει»(Εκκλ. 3, 4) όπως αναφέρει ο Σολομών. «Με μεγάλη υπομονή και εγκαρτέρηση περίμενα τη βοήθεια από τον Κύριο και με πρόσεξε και άκουσε τη δέησή μου, και με έβγαλε από το λάκκο της ταλαιπωρίας και από τη λάσπη του βούρκου και έστησε τα πόδια μου επάνω στην πέτρα και κατεύθηνε τα βήματά μου»(Ψαλμ. 39, 2-3).

Μετά τον χειμώνα η άνοιξη και μετά την τρικυμία η γαλήνη. Όταν με τους

ποικίλους πειρασμούς και δοκιμασίες και της ιδίας της συστολής της χάριτος περάσει αυτός που μετανοεί «διά του πυρός των δεινών και του ύδατος της απελπισίας», δικαίως φθάνει σε αναψυχή. Ως γαληνόμορφη όψη της θείας παρηγορίας, σαν ήλιος που ανατέλλει, φωτίζει και θερμαίνει τα μέρη του αγωνιζομένου που πρόσκαιρα σκοτίσθηκαν και παρέχει σ' αυτά ως βραβείο το λάφυρο της πείρας, ώστε να έχει στο εξής τα αισθητήρια γυμνασμένα στη γνώση του καλού και του κακού «τα χέρια για συμπλοκές και μάχες και τα δάκτυλα στον πόλεμο»(Ψαλμ. 143, 1). Τότε, αυξάνει η γνώση στα νοήματα της Γραφής, αυτός δε που αφού υπέμεινε μέχρι τέλους και νίκησε, ευχαριστεί αδιαλείπτως την θεία οικονομία. Κατανοεί πλήρως το λόγο του Παύλου· «αν δεν έχετε τη διαπαιδαγώγηση που έχουν πάρει όλοι, τότε είστε νόθα κι όχι γνήσια παιδιά»(Εβρ. 12, 8.), διότι «όποιον αγαπά ο Κύριος τον παιδαγωγεί, μαστιγώνει δε εκείνον που παραδέχεται σαν δικό του παιδί»(Παροιμ. 3, 12). «Ας είναι δοξασμένος, ο Κύριος, ο οποίος δεν μας άφησε να γίνουμε θήραμα στα δόντια τους» (Ψαλμ. 123, 6), αλλά έδωσε «μαζί με τον πειρασμό και την διέξοδο, ώστε να μπορέσουμε να τον αντέξουμε»(Α' Κορ. 1ο,13).

Ένας τρόπος θεραπείας, ο οποίος συνήθως συμβαίνει σε όσους δοκιμάζονται από τη συστολή της χάριτος, είναι ο μέσω άλλων πνευματικών ανθρώπων. «Ας γυρίσουν κοντά μου αυτοί που σε σέβονται και γνωρίζουν τις εντολές σου»(Ψαλμ. 118, 79)· Όταν φθάσει το πλήρωμα του χρόνου της δοκιμασίας και πολεμηθεί αρκετά ο αυθάδης λογισμός, ο οποίος προκάλεσε την συστολή της χάριτος, επανέρχεται η συσταλείσα χάρις και διανοίγει τον σκοτισθέντα νου, ο οποίος ταπεινώνεται και υπακούει σ' αυτούς που συμβουλεύουν όσα αφορούν τη σωτηρία. Ένα από τα πρώτα αισθητά σημεία τα οποία απολαμβάνει μετά την ανάκτηση της χάριτος είναι η ειρήνη των λογισμών και η αύξηση της δευτέρας μορφής της πίστεως.

Αυτή η πίστη, **η οποία λέγεται και «πίστις της θεωρίας»,** είναι υψηλότερη της συνήθους πίστεως και γεννάται από την πείρα της θείας αντιλήψεως, της θείας παρηγορίας η οποία εμφανίσθηκε και έγινε αντιληπτή από το νου και την αίσθηση ως πρακτική θεία επέμβαση. Ο μακάριος Γέροντας αυτό το περιέγραφε ως εξής: «Και ειρήνη των λογισμών επί τούτοις εξήνθησεν, ως και δύναμις πίστεως προσετέθη... και ταύτης κυοφορησάσης λέγω της πίστεως, θυγατέρα γεννά την ελπίδα την ακαταίσχυντον, κακείθεν η θεία δυάς νοητώς πτερωθείσα προς της αγάπης την ένωσιν δέδεται».

Η πίστη της θεωρίας, ως γέννημα των πειρασμών, παρέχει στο νου θάρρος, έχουσα ως ενέχυρα τις αποδείξεις της θείας επεμβάσεως. Τότε γεννάται η μακαρία ελπίδα, η οποία δεν καταισχύνει. Αυτές οι κορυφαίες αρετές, όταν

δοθούν από τη χάρη στον φωτισθέντα νουν, δεν μένουν επί πολύ μόνες, αλλά προσελκύουν ως αχώριστη την μακαρίαν αγάπη, οπότε ο άνθρωπος γεύεται ήδη από εδώ τα μυστήρια του μέλλοντος. Άλλο αισθητό σημείο της καταστάσεως αυτής είναι η αδιάλειπτος και καθαρά προσευχή, η οποία τίποτε δεν ζητεί, ως συνήθως, παρά μόνον το θέλημα του Κυρίου. Τότε αρχίζει η θεωρητική προσευχή, η οποία πλησιάζει την «εν πνεύματι και αληθεία» προσκύνηση και λατρεία, όχι όμως εντελώς.

Ο Γέροντας μάς έλεγε: «Από καιρού εις καιρόν, εν ώρα της προσευχής τω Θεώ συνδεθείς, διακοπείσης της ευχής, αιχμάλωτος γίνεται εις την αγάπην του Ιησού και ορά ον φιλεί και θαυμάζει αεί την γλυκείαν πνοήν του αέρος εκείνου της διανοίας». Όταν ερχεται η χάρις πληροφορείται ο νους για την παρουσία του Κυρίου μας και αισθητά πλέον πάσχει τα θεία, εισερχόμενος «εις το εσώτερον του καταπετάσματος, όπου πρόδρομος υπέρ ημών εισήλθεν ο Ιησούς», όχι πλέον εξ ακοής πίστεως, αλλά αυτοπροσώπως, διά του πληρώματος της χάριτος, την οποίαν ο Κύριος δίδει σε όσους «έλαβον αυτόν» δηλ. τον δέχθηκαν και τον πίστεψαν. «Όσοι δε έλαβον αυτόν, τους έδωσε το δικαίωμα να γίνουν παιδιά του Θεού»(Ιω. 1, 12). Και εδώ ακόμη έχουμε εισαγωγή, όχι τελείωση. Γι’ αυτό διακόπτεται πάλιν, υποστελλομένης της χάριτος, ο δε προσευχόμενος επανέρχεται στην πρώτη ειρηνική του κατάσταση.

Τότε, μας έλεγε ο μακάριος Γέροντας, αισθάνεται εκτός του νόμου της βαρύτητος και το σώμά του υπό την υλική του και μόνον ιδιότητα θαυμάζει τα μεγαλεία του Θεού. Αυτή την ώρα, κατά την οποίαν ο Κύριός μας «τον χειμάρρουν της τρυφής αυτού ποτίζει»(βλ. Ψαλμ. 35, 9) τους δικαίους του, φθάνει ο πάσχων αυτήν την μέθη στο σημείο να παρακαλεί: «Άνες, Κύριε, τα κύματα της χάριτός σου, ότι εκλείπω εάν έτι προσθέσης».

Οι λογισμοί σιγούν, κατά τον Γέροντα, σ’ αυτήν τη θέση, όταν το πλήρωμα της θείας αγάπης πλημμυρίζει ολόκληρο το είναι του ανθρώπου, συνυπάρχει δε μαζί και βάθος ταπεινοφροσύνης. Και κατά μεν την αγάπη θέλει όλους να τους βάλει μέσα του και επιθυμεί να θυσιασθεί για όλους και να αναλάβει τον πανανθρώπινο πόνο, κατά δε το φρόνημα επιθυμεί να βρίσκεται κάτω από όλους, έχοντας τέλεια ταπείνωση, ενώ η παραμικρή αίσθηση ή γνώση για κάποιο που πάσχει του προκαλεί αμέσως λύπη και δάκρυα. Αυτός αληθινά «χαίρει μετά χαιρόντων και κλαίει μετά κλαιόντων»(Ρω μ. 12, 15). Αυτή είναι μία εκδήλωση επιστροφής της χάριτος σε όσους αγωνίζονται στον στίβο της μετανοίας και υπομένουν ακλόνητοι τις δοκιμασίες των πειρασμών και τα μυστήρια των ενεργειών της θείας χάριτος. Όποιος φθάσει σ’ αυτή τη βαθμίδα της κλίμακας, μπορεί, εάν επιθυμεί, να βοηθήσει τους άλλους, διότι όταν ανέβη στην υψηλότερη

θέλει να σιωπά.

Κατά την γνώμη των Πατέρων μας, όταν φθάσει, ο πνευματικός άνθρωπος σε υψηλότερη πνευματική κατάσταση, εισέρχεται στον τόπο της θεώσεως και του συμβατισμού, οπότε σταματά πλέον κάθε εξωτερική ενέργεια, όπως ο Θεός την εβδόμη ημέρα κατέπαυσεν «από πάντων των έργων αυτού». Λέγει δε και αυτός, όπως ο Πέτρος στο θαβώριον όρος, όταν εισήλθε στην φωτεινή νεφέλη της μεταμορφώσεως, «καλόν εστιν ημάς ώδε είναι»(Ματ. 17, 4), μη μπορώντας πλέον να σκέπτεται τίποτε γήινο, παρά μόνο να μένει αιχμάλωτος στην υψηλή θεωρία του ακτίστου και απείρου «ΕΙΝΑΙ». Ο άνθρωπος λοιπόν μπορεί να θυμάται τον κόσμο και να επικοινωνεί με αυτόν μόνον στην ατελέστερη βαθμίδα – που είναι πριν απ’ αυτή που περιγράψαμε – όπου η χάρις δεν παραμένει αμετάβλητη.

Για την κατάσταση που δεν είναι ακόμα τέλεια, έλεγε ο μακάριος Γέροντάς μας, ότι «επιθυμεί ο πάσχων τα θεία, εάν ήτο δυνατόν να βάλει τους πάντας εις την καρδίαν του διά να ίδωσι και αυτοί την χάριν εκείνην, έστω και επί ζημία του ιδίου». Μας συγκρατούσε όμως σ’ αυτό λέγοντας· καλλίτερα είναι να ησυχάζετε και να προσεύχεσθε, παρά να επιχειρείτε να φωτίσετε τους άλλους, πράγμα άδηλον εν πολλοίς.

(Γέροντος Ιωσήφ Βατοπαιδινού, «Αθωνική Μαρτυρία», Ψυχωφελή Βατοπαιδινά 2, εκδ, Ι. Μ. Μ. Βατοπαιδίου, σ. 171-176)

ΙΕΡΑ ΜΕΓΙΣΤΗ ΜΟΝΗ ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΟΥ